DEFINICE SYSTÉMŮ PROSTOROVÉHO PLÁNOVÁNÍ V ČR

TECHNICKÁ ZPRÁVA

Vyhotoveno: květen 2016

Zpracoval: Ing. Kamil Plaček, Mgr. Stanislav Šťastný, EKOTOXA s.r.o.

Komplexní plánovací, monitorovací, informační a vzdělávací nástroje pro adaptaci území na dopady klimatické změny s hlavním zřetelem na zemědělské a lesnické hospodaření v krajině

Projekt číslo: EHP-CZ02-OV-1-039-2015

Obsah

1 ÚVOD 3

2 HLAVNÍ OBLASTI PROSTOROVÉHO PLÁNOVÁNÍ 4

2.1 Územní plánování 4

2.2 Komplexní pozemkové úpravy 4

2.3 Vodohospodářské plánování 4

2.4 Lesnické plánování 5

2.5 Ochrana přírody a krajiny – plánování územních systémů ekologické stability 5

3 NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ 7

3.1 Nástroje územního plánování 7

3.2 Vazby územního plánování 8

3.3 Dokumenty pro řešené území 9

4 SYSTÉM PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI VODOHOSPODÁŘSTVÍ 15

4.1 Rámcová směrnice o vodách 15

4.2 Povodňová směrnice 21

5 POZEMKOVÉ ÚPRAVY 26

5.1 Formy pozemkových úprav 26

5.2 Cíle pozemkových úprav 26

5.3 Etapy zpracování pozemkových úprav 28

5.4 Situace v kraji 29

6 Uplatnění adaptačních opatření v prostorovém plánování 35

7 Závěr 36

8 SEZNAM OBRÁZKŮ 37

9 SEZNAM TABULEK 37

10 SEZNAM GRAFŮ 38

11 LITERATURA A ZDROJE 38

1 ÚVOD

V obecné poloze se prostorové plánování zaměřuje na regulaci hospodaření, na racionální formy využívání obnovitelných a neobnovitelných přírodních zdrojů, na řízení oblastního ekonomického a sociálního rozvoje při zachování všech přírodních, estetických a kulturních hodnot území. Cílem by měla být harmonizace rozvoje socioekonomických činností v území s jeho potenciálem.

Prostorové plánování by mělo poskytnout kvalifikovanou výpověď především o perspektivním vývoji území na základě navrhovaného způsobu jeho využívání a cílevědomého uspořádání jeho struktury.

Ze své podstaty má proto prostorové plánování v území Interdisciplinární charakter, protože musí zohlednit široké vazby na vědy o Zemi (geologie, geomorfologie, geografie, pedologie, hydrologie, klimatologie, biologie a ekologie), na disciplíny zabývající se utvářením prostoru (územní plánování a urbanismus) a na disciplíny zaměřené na plánování sociálně-ekonomických procesů (ekonomie, demografie, sociologie, hospodářská politika apod.)

V praxi se prostorové plánování realizuje prostřednictvím několika agend, které řeší plánování v území především z hlediska dosažení vybraných oborových cílů. Hlavními obory, které aktivně zasahují do procesu prostorového plánování (a to především v oblasti nezastavitelného území – volné krajiny), jsou:

- Územní plánování
- Komplexní pozemkové úpravy
- Vodohospodářské plánování
- Lesnické plánování
- Ochrana přírody a krajiny – plánování územních systémů ekologické stability

Klíčové agendy prostorového plánování jsou popsány v následujících kapitolách.

2 HLAVNÍ OBLASTI PROSTOROVÉHO PLÁNOVÁNÍ

2.1 ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

Územní platnost: celoplošně (pro správní území obce)
Gesce: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Územní plánování vytváří podmínky pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území s cílem dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoj území. Dle zákona jsou územní plány zpracovávány pro celé správní území obce. Měly by tedy dostatečně komplexně řešit jak zastavěné, tak nezastavěné území.
Hlavními nástroji územního plánování jsou :

- Územně plánovací podklady (územně analytické podklady, územní studie)
- Územně plánovací dokumentace (územní plány, regulační plány, zásady územního rozvoje)

Problematika územního plánování je podrobně rozpracovaná v dalším textu.

2.2 KOMPLEXNÍ POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Územní platnost: celoplošně mimo zastavěná území obce (pro katastrální území)
Gesce: Ministerstvo zemědělství ČR, Státní pozemkový úřad

Komplexní pozemkové úpravy řeší primárně uspořádání majetko-právních vztahů k pozemkům, v rámci řešení je však zohledněna ochrana ZPF (především ochrana proti erozi) a ochrana přírody a krajiny (především formou návrhu ÚSES).
Jedním z hlavních výstupů komplexních pozemkových úprav je plán společných zařízení, který obsahuje návrhy dopravních komunikací (zpřístupnění pozemků), návrhy protierozních a protipovodňových opatření (vodohospodářské stavby), návrhy ÚSES (ochrana přírody) aj.
Problematika komplexních pozemkových úprav je podrobně rozpracovaná v dalším textu.

2.3 VODOHOSPODÁŘSKÉ PLÁNOVÁNÍ

Územní platnost: celoplošně (povodí)
Gesce: Ministerstvo zemědělství ČR, Ministerstvo životního prostředí ČR

Vodohospodářské plánování řeší ochranu povrchových vod, podzemních voda a ekosystémů vázaných na vodní prostředí, dlouhodobé zabezpečení udržitelného využívání vodních zdrojů (rámcová směrnice). Problematika hospodaření s vodou a její ochrany je založená na povodích, přirozených geografických a hydrologických jednotkách. Nástrojem pro dosažení požadovaných cílů, tj. dosažení dobrého stavu vod, resp. dosažení dobrého ekologického potenciálu, jsou plány povodí. Druhou oblastí, která je řešena v rámci vodohospodářského plánování, je problematika povodní. (Směrnice o povodních). Cílem je ochrana před povodněmi a snížení nepříznivých účinků povodní.
Problematika vodohospodářského plánování je podrobně rozpracovaná v dalším textu.

2.4 LESNICKÉ PLÁNOVÁNÍ

Územní platnost: lesní pozemky
Gesce: Ministerstvo zemědělství České republiky

Lesnické plánování řeší prezentace současného stavu lesních porostů, určení cílů, úkolů a technik hospodaření v lesích. Hlavními nástroji lesnického plánování jsou:

- Oblastní plány rozvoje lesů (OPRL), pro 41 přírodních lesních oblastí
- Lesní hospodářské plány - pro lesní majetky přes 50ha (náklady hradí vlastník)
- Lesní hospodářské osnovy (pro lesní majetky do 50ha (náklady hradí stát)

2.5 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY – PLÁNOVÁNÍ ÚZEMNÍCH SYSTÉMŮ EKOLOGICKÉ STABILITY

Územní platnost: celoplošně
Gesce: Ministerstvo životního prostředí ČR

Územní systém ekologické stability krajiny (ÚSES) je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Slouží k podpoře ekologické stability krajiny, jejího polyfunkčního využití, ochrana a podpora zdrojů genofondu.
Projektování a realizace ÚSES je v gesci MŽP ČR, ale významné slovo má i MMR ČR (ÚSES je jedním z nezbytných podkladů pro zpracování ÚPD) a také MZe ČR (ÚSES je nezbytnou součástí plánu společných zařízení v rámci Komplexních pozemkových úprav).

Plánování ÚSES pracuje se 3 hierarchickými úrovněmi (podle biogeografického významu):

- nadregionální (národní) - NRÚSES

- regionální - RÚSES
- lokální (místní) - LÚSES, MÚSES

Tvorba územního systému ekologické stability je dlouhodobým procesem, vyžadujícím zpracování několika stupňů projektové dokumentace (od základních generelů přes různě podrobné plány až po realizační projekty).

V případě místní úrovně ÚSES je základními dokumentacemi ÚSES, obvykle nazývanými generely, pokryta velká většina území naší republiky. Součástí těchto dokumentací je přitom vedle vymezování místní úrovně ÚSES i zpřesňování vymezení regionální a nadregionální úrovně ÚSES.
Na generelovou podobu ÚSES pak postupně navazuje zapracování návrhu ÚSES do dokumentací s vyšší právní silou, zajišťujících zpřesňování vymezení a zároveň i územní ochranu jednotlivých skladebných částí ÚSES – územních plánů velkých územních celků (týká se pouze regionální a nadregionální úrovně ÚSES), územních plánů obcí, regulačních plánů a návrhů komplexních pozemkových úprav.

3 NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Územní plánování je upravováno zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), jenž vstoupil v platnost na počátku roku 2007 jako koncepčně nová právní norma obsahující nové postupy a procesy.

3.1 NÁSTROJE ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Politika územního rozvoje (PÚR) – určuje ve stanoveném období požadavky na konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech, zejména s ohledem na udržitelný rozvoj území, a určuje strategii a základní podmínky pro naplňování těchto úkolů.

Územně plánovací podklady (ÚPP)

- **Územně analytické podklady** (ÚAP) – zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území
- **Územní studie** (ÚS) – ověřuji možnosti a podmínky změn v území

Územně plánovací dokumentace (ÚPD)

- **Zásady územního rozvoje** (ZÚR) – stanovují základní zásady rozvoje kraje jako celku, ale i základní podmínky pro rozvoj jednotlivých obcí
- **Územní plán** (ÚP) – základní koncepční dokument obce k usměrňování jejího rozvoje
- **Regulační plán** (RP) – stanovuje podrobné podmínky využití území menšího rozsahu (např. městská část nebo historické centrum), než vymezuje územní plán
- **Územní rozhodnutí** (ÚR) – slouží k rozhodnutí o umísťování staveb nebo zařízení a dalších činnostech vymezených zákonem
- **Územní souhlas** (ÚS) – slouží k rozhodnutí o změnách v území, při kterých se výrazně nemění poměry v dané oblasti
- **Územní opatření o stavební uzávěře a o asanaci území** – omezuje nebo zakazuje v nezbytném rozsahu stavební činnost ve vymezeném území

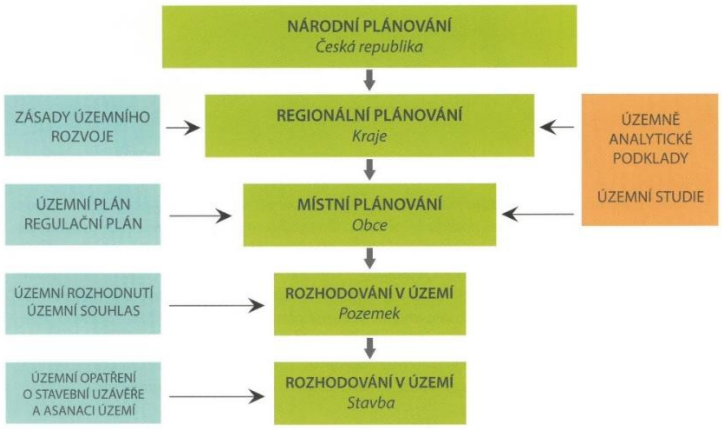

Graf 1: Nástroje územního plánování

3.2 VAZBY ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ

Mezi jednotlivými nástroji územního plánování existují horizontální (časová posloupnost) a vertikální (hierarchická posloupnost – závaznost) vazby. Horizontální vazby tedy spočívají v časové posloupnosti zpracování a pořizování jednotlivých nástrojů, nadřazených či výchozí nástroj předchází následnému. Typickou takovouto vazbou je vztah mezi ÚPP, PÚR a ÚPD. Vertikální vazby spočívají v závaznosti nadřazeného nástroje pro nástroje následující a zpětné vazbě směřující od podřazeného nástroje do vyšší úrovně. Takové vazby existují například mezi PÚR a ÚPD.

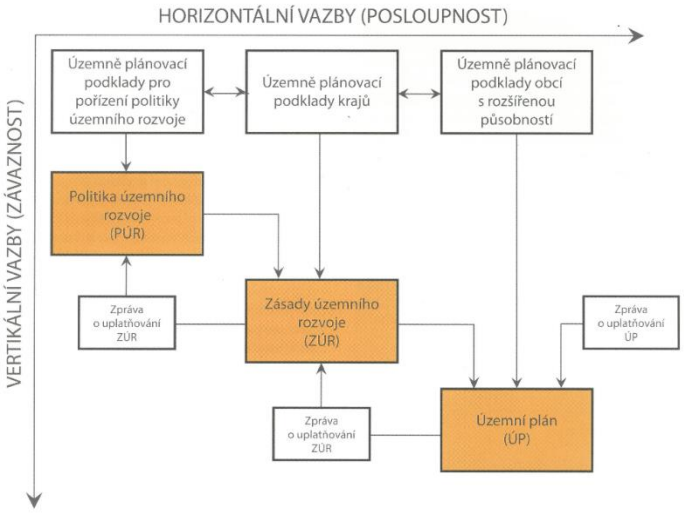

Graf 2: Vazby územního plánování

3.3 DOKUMENTY PRO ŘEŠENÉ ÚZEMÍ

Politika územního rozvoje ČR (PÚR ČR) - Ministerstvo pro místní rozvoj pořídilo návrh Aktualizace č. 1 PÚR ČR ve spolupráci s příslušnými ministerstvy, jinými ústředními správními úřady a kraji na základě § 35 odst. 4 ve spojení s § 33 a § 34 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. Součástí návrhu Aktualizace č. 1 PÚR ČR je i Vyhodnocení vlivů návrhu Aktualizace č. 1 PÚR ČR na udržitelný rozvoj.

Zásady územního rozvoje JMK (ZÚR JMK) - Odbor územního plánování a stavebního řádu Krajského úřadu Jihomoravského kraje dle § 37 odst. 1 a § 187 odst. 3 stavebního zákona povinně pořizuje zásady územního rozvoje. ZÚR JMK stanovují základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území, vymezují plochy nebo koridory nadmístního významu a stanovují požadavky na jejich využití z hlediska udržitelného rozvoje území Jihomoravského kraje.

První ZÚR JMK vydalo Zastupitelstvo Jihomoravského kraje na svém 25. zasedání konaném dne 22. září 2011 – Usnesení č. 1552/11/Z 25. Zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje byly dne 21. června 2012 zrušeny rozsudkem Nejvyššího správního soudu. Zpracovatelem je Atelier T-plan, s. r. o., srpen 2011

Územně analytické podklady JMK (ÚAP JMK) - Krajský úřad ve dvouletých cyklech aktualizuje územně analytické podklady pro území kraje, jakožto územně plánovací podklad určený pro pořízení/aktualizaci zásad územního rozvoje.

Územně analytické podklady zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území, hodnoty území, limity využití území, záměry na provedení změn v území; dále zjišťují a vyhodnocují udržitelný rozvoj území a určují problémy k řešení v územně plánovací dokumentaci.

Třetí úplnou aktualizaci územně analytických podkladů Jihomoravského kraje pořídil Krajský úřad Jihomoravského kraje v dubnu roku 2015.

Územně analytické podklady Jihomoravského kraje 2015 jsou zpracovány podle příslušných ustanovení stavebního zákona, s náležitostmi podle vyhlášky č. 500/2006 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti, ve znění pozdějších předpisů, a s využitím územně analytických podkladů obcí s rozšířenou působností. Dne 25. června 2015 byly Územně analytické podklady Jihomoravského kraje 2015 projednány v Zastupitelstvu Jihomoravského kraje. Zpracovatelem je PROCES - Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. z dubna 2015.

Datový model územně analytických podkladů Jihomoravského kraje (DM ÚAP JMK) byl pořízen jako součást „Studie návrhu a udržování aktuální podoby sledovaných jevů ÚAP Jihomoravského kraje“ z roku 2007 od firmy AGERIS s.r.o.

Územní prognóza JMK (ÚPG JMK) - ÚPG JMK je územně plánovací podklad, který slouží k prověření možností dlouhodobého rozvoje území Jihomoravského kraje na základě rozboru územně technických podmínek, stavu životního prostředí území, demografických a sociologických podkladů a ekonomických předpokladů rozvoje území. Zpracovatelem je URBANISMUS ARCHITEKTURA DESIGN STUDIO, spol. s r. o. z června 2004.

Územní studie JMK (ÚS JMK)

- Územní studie silnic II. třídy v území ovlivněném rozvodnou 400/220/110 KV Sokolnice, únor 2015
- Územní studie silnice I/50 v úseku Brankovice – Kožušice, červenec 2014
- Územní studie silnice R43 v úseku Svitávka – Sudice, duben 2014
- Územní studie silničních obchvatů obcí Strážnice a Petrov, březen 2014
- Územní studie prověření variant Křenovické spojky, leden 2013
- Územní studie silnice II/416 Žatčany - Slavkov u Brna, prosinec 2012
- Územní studie silnice II/380 Sokolnice – Čejč, listopad 2012
- Územní studie Vymezení cílových charakteristik krajiny Jihomoravského kraje, prosinec 2010
- Územní studie Aglomeračních vazeb města Brna a jeho okolí, březen 2010
- Prověřovací územní studie v oblasti Jihozápadně města Brna, listopad 2008

Definice systémů systémů prostorového plánování v ČR

- Územní studie prověření trasy Boskovické spojky a přeložky silnice II/374, červenec 2007
- Generel dopravy JMK, únor 2006
- Urbanistická studie rozvojových zón letiště Brno-Tuřany, Černovická terasa a Šlapanice, prosinec 2006
- Vyhledávací studie trasy silnice R43 Boskovickou brázdou v úseku mezi Troubskem a Kuřimí, květen 2005
- Urbanistická studie Lednicko-Valtický areál, prosinec 2005
- Generel regionálního a nadregionálního ÚSES na území JMK, prosinec 2003
- Rychlostní silnice R43 v úseku Svitávka hranice JMK, prosinec 2001
- Studie Jihovýchodní tangenty města Brna, prosinec 2001

Územně analytické podklady ORP JMK (ÚAP ORP JMK) - Přehledy ÚAP ORP, které pořídily příslušné úřady územního plánování na území Jihomoravského kraje, jsou publikované na webových stránkách obcí s rozšířenou působností JMK.

V rámci Integrovaného operačního programu, oblasti intervence 2.1 - Zavádění ICT v územní veřejné správě byl podán a realizován projekt „Nástroje pro tvorbu a údržbu územně analytických podkladů“. Tato aplikační nadstavba Geoportálu Jihomoravského kraje zefektivňuje procesy při poskytování údajů o území, zejména údajů v digitální podobě. Vytváří nástroje pro ukládání a správu sledovaných jevů a údajů o území, údajů o stavu a vývoji území, hodnotách území, limitech a záměrech na provedení změn v území. Součástí aplikace jsou i nástroje pro ukládání a správu metadat ke sledovaným jevům a údajům o území, zakládá systematickou správu pasportů údajů o území. Rovněž zabezpečuje efektivní a kvalitní zpřístupnění ÚAP obcí (pro správní území ORP) a krajů v rozsahu a způsobem umožňujícím dálkový přístup. Aplikace je určena nejen pro krajský úřad, ale i pro pro úřady územního plánování ORP, poskytovatele údajů o území a veřejnost. Výstupem portálu ÚAP jsou mapové kompozice k prohlížení, služby k řízené distribuci a možnost efektivního vyhledávání na základě metadat.

Územní a regulační plány obcí JMK (ÚP a RP JMK) - Přehledy územních a regulačních plánů obcí Jihomoravského kraje jsou publikované na webových stránkách obcí s rozšířenou působností JMK. Řada obcí má své mapové portály, a sice Blansko, Brno, Hodonín, Moravský Krumlov, Znojmo a Židlochovice.

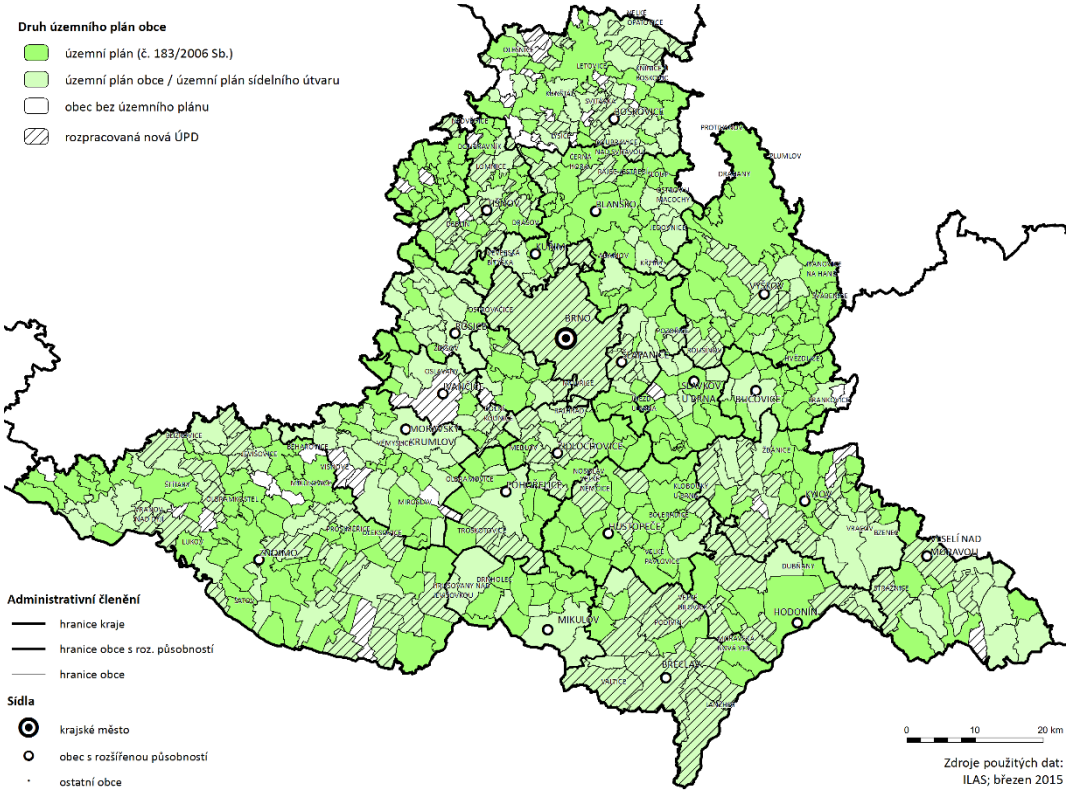

Obrázek 1: Druh územního plánu v obcích JMK

51 % obcí v JMK má územní plán vypracován dle nového stavebního zákona č. 183/2006 Sb. Tímto se řadí v ČR mezi průměr. Pouze 6 % obcí je bez územního plánu, což je ve srovnání s krajskými městy na Moravě nejvíce, na druhou stranu ve srovnání s průměrem ČR stále pod průměrem.

Definice systémů systémů prostorového plánování v ČR

KRAJ	ÚP	ÚPO	ÚPN SÚ	BEZ ÚP
Hlavní město Praha	-	-	100%	-
Zlínský	69%	16%	14%	1%
Vysočina	64%	18%	4%	14%
Liberecký	60%	17%	11%	12%
Pardubický	58%	27%	8%	7%
Jihočeský	58%	28%	5%	10%
Moravskoslezský	53%	33%	12%	3%
Karlovarský	52%	24%	16%	8%
Jihomoravský	**51%**	**30%**	**12%**	**6%**
Ústecký	48%	23%	18%	11%
Olomoucký	44%	41%	10%	5%
Plzeňský	42%	20%	14%	23%
Královéhradecký	40%	36%	11%	13%
Středočeský	35%	34%	14%	18%
ČESKÁ REPUBLIKA	**50%**	**28%**	**11%**	**11%**

Tabulka 1: Druh územního plánu v obcích v krajích ČR

Ze 43 obcí JMK, které v současnosti územní plán nemají, 2/3 mají územní plán rozpracovaný. Celkově v JMK třetina obcí zpracovává nový územní plán.

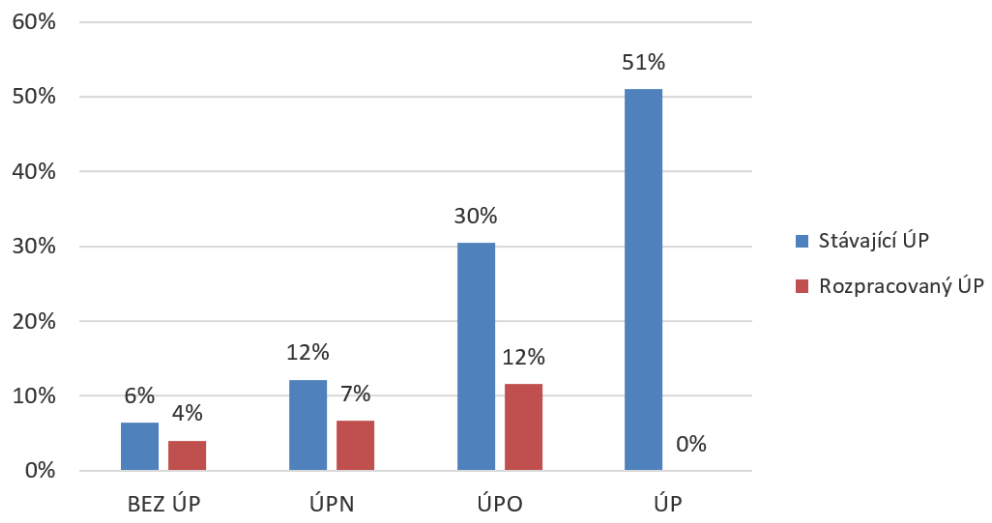

Graf 3: Fáze rozpracování ÚP JMK

Územní plánů zpracovaných po roce 2007 tendenčně přibývá, nejvíce jich bylo vypracováno v loňském roce (67).

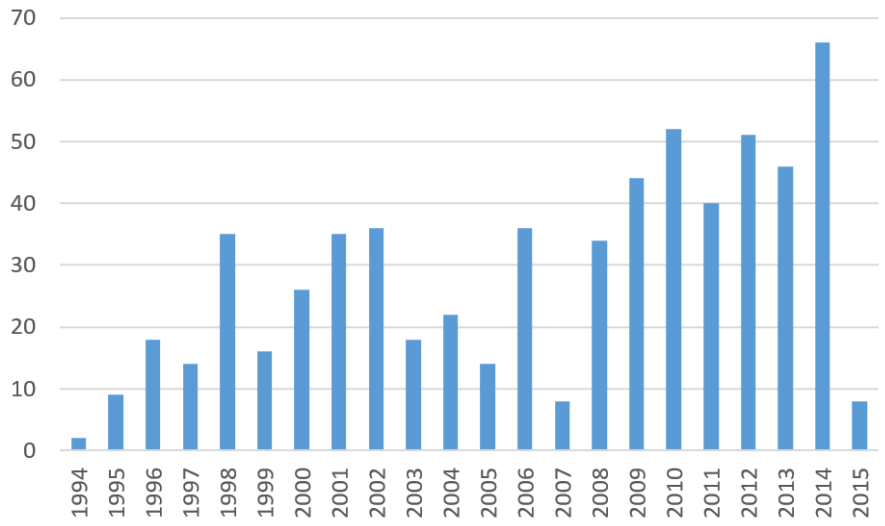

Graf 4: Rok platnosti ÚP v JMK

4 SYSTÉM PLÁNOVÁNÍ V OBLASTI VODOHOSPODÁŘSTVÍ

Vodní hospodářství se v České republice stejně jako v ostatních zemích evropského společenství řídí platnými evropskými směrnicemi, resp. jejich transpozicí v rámci národních právních předpisů ať již legislativní či nelegislativní povahy. V ČR pro vodní hospodářství platí 2 základní směrnice:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (tzv. Rámcová směrnice o vodách), a
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 23. října 2007 o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik (tzv. Povodňová směrnice).

Obě tyto směrnice byly plně transponovány do zákona č. 254/2001 Sb. o vodách. I přesto, že cíle těchto směrnice nejsou zcela stejné, jsou realizované činnosti za účelem splnění daných cílů vzájemně provázány, přičemž naplnění cílů jedné směrnice nesmí ohrozit naplnění cílů směrnice druhé.

4.1 RÁMCOVÁ SMĚRNICE O VODÁCH

Rámcová směrnice o vodách vytváří právní rámec pro ochranu a podstatné zlepšování stavu povrchových vod, podzemních voda a ekosystémů vázaných na vodní prostředí, pro jejich ochranu před poškozováním a pro dlouhodobé zabezpečení udržitelného využívání vodních zdrojů. Již z tohoto výčtu řešených oblastí je zřejmé, že Rámcová směrnice neřeší pouze jednu oblast, jako je tomu u Směrnice o povodních, která je speciálně zaměřena na řešení pouze problematiky povodní. Rámcová směrnice stanovuje inovační přístup k hospodaření s vodou a její ochraně založené na povodích, přirozených geografických a hydrologických jednotkách v rámci členských států EU. Nástrojem pro dosažení požadovaných cílů, tj. dosažení dobrého stavu vod, resp. dosažení dobrého ekologického potenciálu, jsou plány povodí a v nich uvedené Programy opatření. První plány povodí byly schváleny na konci roku

2009 a následně budou 2krát aktualizovány. Jde o tzv. 3 plánovací období, která jsou stanovena na období 6 let.

- cyklus: 23. prosince 2009 – 22. prosince 2015
- cyklus: 23. prosince 2015 – 22. prosince 2021
- cyklus: 23. prosince 2021 – 22. prosince 2027

V současné době se nacházíme ve fázi, kdy je připravena aktualizace prvních plánů povodí, která přináší řadu změn. Jedny z nejdůležitějších změn se týkají počtu zpracovávaných plánů povodí:

OBDOBÍ 2009 - 2015	**OBDOBÍ 2016 - 2021**
Mezinárodní plány povodí - Mezinárodní plán povodí Dunaje - Mezinárodní plán povodí Labe - Mezinárodní plán povodí Odry	Mezinárodní plány povodí - Mezinárodní plán povodí Dunaje - Mezinárodní plán povodí Labe - Mezinárodní plán povodí Odry
Národní plány povodí - Plán hlavních povodí ČR	Národní plány povodí - Národní plán povodí Dunaje - Národní plán povodí Labe - Národní plán povodí Odry
Plány oblastí povodí - Plán oblasti povodí Horního a Středního Labe - Plán oblasti povodí Horní Vltavy - Plán oblasti povodí Berounky - Plán oblasti povodí Dolní Vltavy - Plán oblasti povodí Ohře a Dolního Labe - Plán oblasti povodí Odry - Plán oblasti povodí Moravy - Plán oblasti povodí Dyje	Plány dílčích povodí - Plán dílčího povodí Horního a středního Labe - Plán dílčího povodí Horní Vltavy - Plán dílčího povodí Berounky - Plán dílčího povodí Dolní Vltavy a dílčí povodí Ohře - Plán dílčího povodí Dolního Labe a ostatních přítoků Labe - Plán dílčího povodí Horní Odry - Plán dílčího povodí Lužické Nisy a ostatních přítoků Odry - Plán dílčího povodí Moravy a přítoků Váhu - Plán dílčího povodí Dyje - Plán dílčího povodí ostatních přítoků Dunaje

Tabulka 2: Plány povodí dle zákona č. 254/2001 Sb. o vodách, v platném znění

Česká republika za účelem dosažení požadovaných cílů v ochraně vod jak na mezinárodní, tak regionální úrovni zpracovává plány povodí na 3 úrovních – mezinárodní, národní a dílčí.

Definice systémů systémů prostorového plánování v ČR

Díky tomuto systému jsou přenášeny do mezinárodních plánů regionální a národní potřeby a naopak jsou z mezinárodních plánů přenášeny požadavky a potřeby do a dílčích plánů povodí. Tento systém je však velice náročný na koordinaci a časový soulad

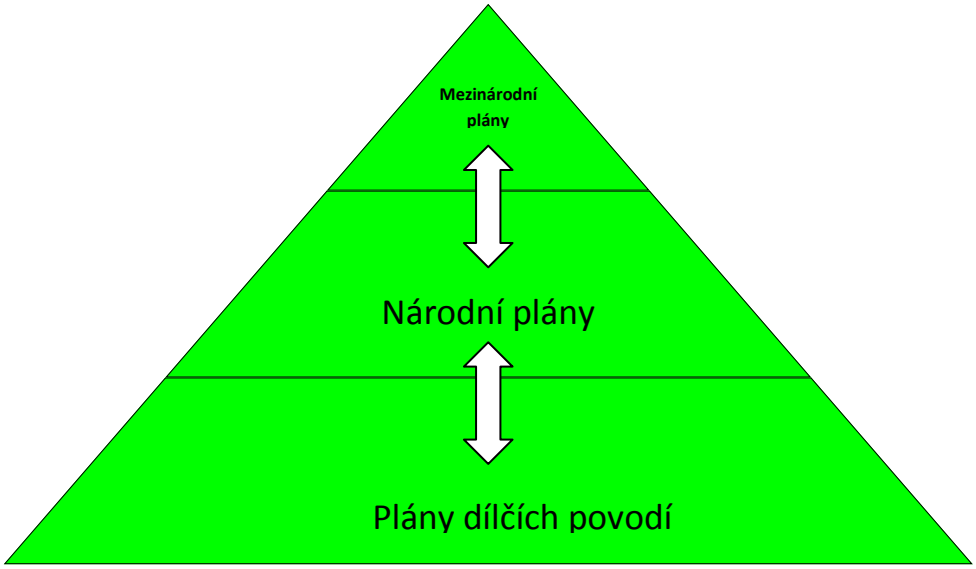

Graf 5: Vazby mezi plány povodí v ČR

zpracování všech podkladů a analýz.

a) Mezinárodní plány povodí

Hlavní princip Rámcové směrnice spočívá ve společně koordinovaném postupu při ochraně vod ze strany států sdílejících mezinárodní oblasti povodí. Česká republika je proto s ohledem na svoji příslušnost k 3 mezinárodní povodím, zapojena do 3 Mezinárodních komisí, které byly za tímto účelem založeny:

1. Mezinárodní komise pro ochranu Labe,
2. Mezinárodní komise pro ochranu Odry před znečištěním a
3. Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje

Část mezinárodní oblasti povodí Labe na území České republiky je vymezena dílčím povodím:

i) Horní a střední Labe,

ii) Horní Vltava,

iii) Dolní Vltava,

iv) Berounka a

v) Ohře, Dolní Labe a ostatní přítoky Labe.

Část mezinárodní oblasti povodí Odry na území České republiky je vymezena dílčím povodím

i) Horní Odra a

ii) Lužická Nisa a ostatní přítoky Odry.

Část mezinárodní oblasti povodí Dunaje na území České republiky je vymezena dílčím povodím

i) Morava a přítoky Váhu,

ii) Dyje a

iii) ostatní přítoky Dunaje.

b) Národní plány povodí

Plán hlavních povodí ČR bude pro druhé plánovací období nahrazen 3 národními plány povodí. Ty budou obsahovat tzv. Souhrn opatření, který vyplývá z Programu opatření obsažený v Plánech dílčích povodí.

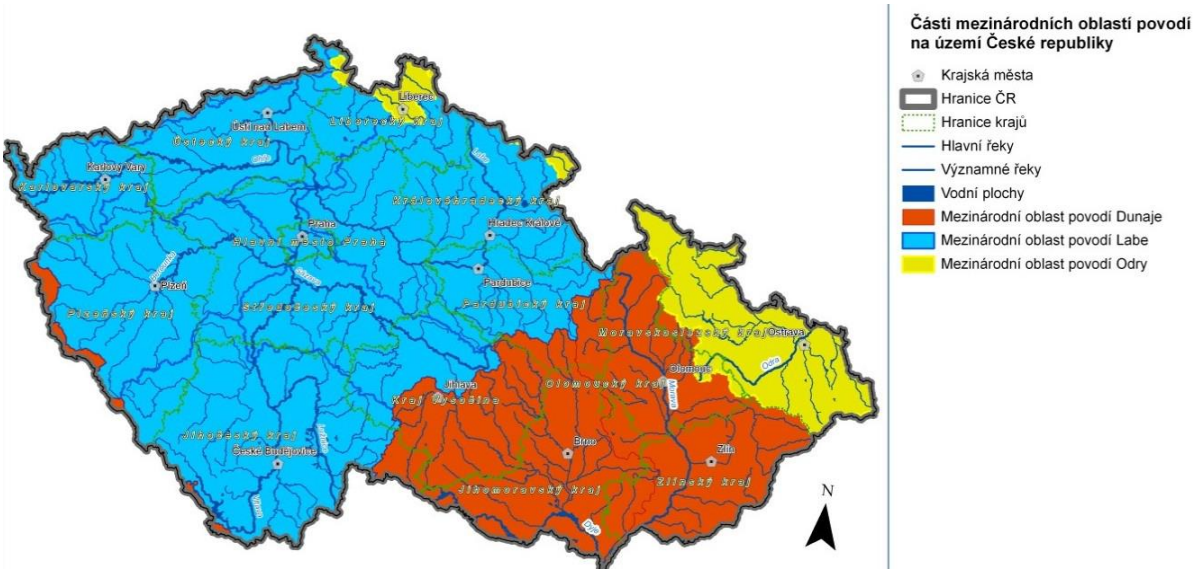

Obrázek 2: Rozdělení území ČR na 3 národní části mezinárodních povodí (Stručný souhrn k návrhům národních plánů povodí)

c) Plány dílčích povodí

Plány dílčích povodí, které s ohledem na svůj detail informací o stavu daného území jsou nejdůležitější úrovní celého plánování v oblasti vod. Tyto plány totiž obsahují tzv. Program opatření. Ten sestává z návrhů opatření, která jsou nutná k dosažení cílů pro dané dílčí povodí, a to na základě zjištěného stavu povrchových a podzemních vod, hodnocení povodňových rizik, potřeb užívání vodních zdrojů vč. časového plánu jejich uskutečnění.

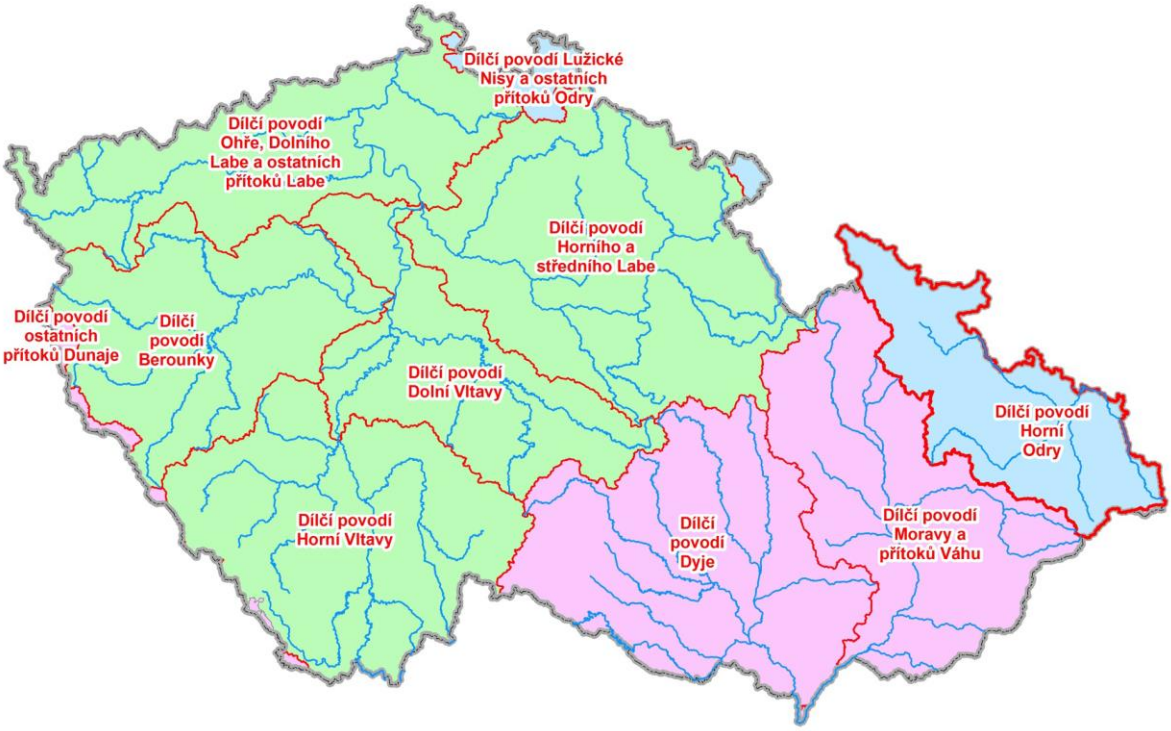

Obrázek 3: Dílčí povodí v ČR a jejich rozdělení do 3 mezinárodních oblastí povodí (Úvod plánu dílčího povodí Dyje)

Systém plánování, resp. systém zpracování návrhů opatření je postaven výsledku hodnocení současného stavu vod. Současný stav vod se zjišťuje na základě monitoringu vod a to ve vodních útvarech. Vodní útvar povrchových vod je samostatný a významný prvek povrchové vody, např. jezero, část řeky. Vodním útvarem podzemních vod se rozumí objem podzemních vod ve zvodnělé vrstvě, vrstvách. Vodní útvary si definuje každý členský stát sám, avšak tam, kde vodní útvary přesahují hranice státu, musí být s dotčeným okolním státem dojednána spolupráce. Hodnoceny jsou následující složky vod:

Ekologický stav

- Biologie (např. ryby)
- Hydromorfologie (např. hydrologický režim)
- Fyzikálně-chemický stav (např. teplota)

Chemický stav

Definice systémů systémů prostorového plánování v ČR

- Prioritní látky
- Nebezpečné látky

Navrhovaná opatření procházejí následně hodnocením z pohledu efektivity, finanční nákladovosti a dalšími hodnocenými faktory. Při následné aktualizaci plánů povodí pro další 6leté období jsou poté navržená opatření obsažena v Programu opatření hodnocena z pohledu efektivnosti dosažení zlepšení stavu vod oproti předchozímu období. Výsledky hodnocení jsou následně předkládána Evropské komisi k posouzení naplnění cílů Rámcové směrnice.

4.2 POVODŇOVÁ SMĚRNICE

Povodňová směrnice, jak již název napovídá, řeší specifickou oblast ochrany před povodněmi. Nástrojem pro dosažení požadovaných cílů tj. snížení nepříznivých účinků povodní, jsou Plány pro zvládání povodňových rizik a v nich uvedená opatření. V ČR se plány pro zvládání povodňových rizik v současné době připravují a jejich platnost bude stejně jako u druhých plánů povodí pro období 2016-2021. Protože je území ČR stejně jako u plánů povodí rozděleno do tří mezinárodních povodí, jsou postupy tvorby těchto plánů řešeny na úrovni mezinárodních komisí pro ochranu řek Dunaje, Labe a Odry.

- Mezinárodní plány pro zvládání povodňových rizik
    - Mezinárodní plán pro zvládání povodňových rizik v oblasti povodí Dunaje
    - Mezinárodní plán pro zvládání povodňových rizik v oblasti povodí Labe
    - Mezinárodní plán pro zvládání povodňových rizik v oblasti povodí Odry

Řešení otázek povodňových rizik na území ČR obsahují národní plány.

- Národní plány pro zvládání povodňových rizik
    - Plán pro zvládání povodňových rizik v povodí Dunaje
    - Plán pro zvládání povodňových rizik v povodí Labe
    - Plán pro zvládání povodňových rizik v povodí Odry

Obrázek 4: Vymezení oblastí s potenciálně významných povodňovým rizikem v ČR

Na úrovni dílčích povodí (regionální úroveň) vznikají podklady, jako jsou mapy povodňového nebezpečí, mapy povodňového ohrožení, mapy povodňových rizik a dokumentace oblastí s významným povodňovým rizikem. Tyto podklady byly zpracovány pro všechna dílčí povodí kromě dílčího povodí ostatních přítoků Dunaje a stala se součástí plánů dílčích povodí.

Jedním z prvních podkladů pro vytvoření plánů pro zvládání povodňových rizik byla Zpráva o předběžném vyhodnocení povodňových rizik (Preliminary Flood Risk Assessment), která obsahuje vymezení oblastí s významným povodňovým rizikem (Areas of Potential Significant Flood Risk). Pro tyto oblasti byly následně zpracovávány mapy povodňového nebezpečí a rizik.

V rámci předběžného vyhodnocení povodňových rizik byla zvolena dvě základní kritéria, podle kterých lze dopad povodňového ohrožení kvantifikovat pro různé pravděpodobnosti výskytu povodně (resp. doby opakování – min. 5, 20, 100 let):

- počet trvale bydlících osob v záplavových územích
- hodnota majetku v záplavových územích

Oblasti s významným povodňovým rizikem byly identifikovány jako oblasti, resp. úseky vodních toků s významným potenciálním rizikem. V ČR v souhrnu dosahují délky 3 000 km vodních toků.

Definice systémů systémů prostorového plánování v ČR

Mapy povodňového nebezpečí

Mapy povodňového nebezpečí zobrazují tři základní charakteristiky povodně, a to rozsah rozlivu, hloubky zaplavení a rychlosti proudění pro zvolené povodňové scénáře (standardně pro doby opakování 5, 20, 100 a 500 let).

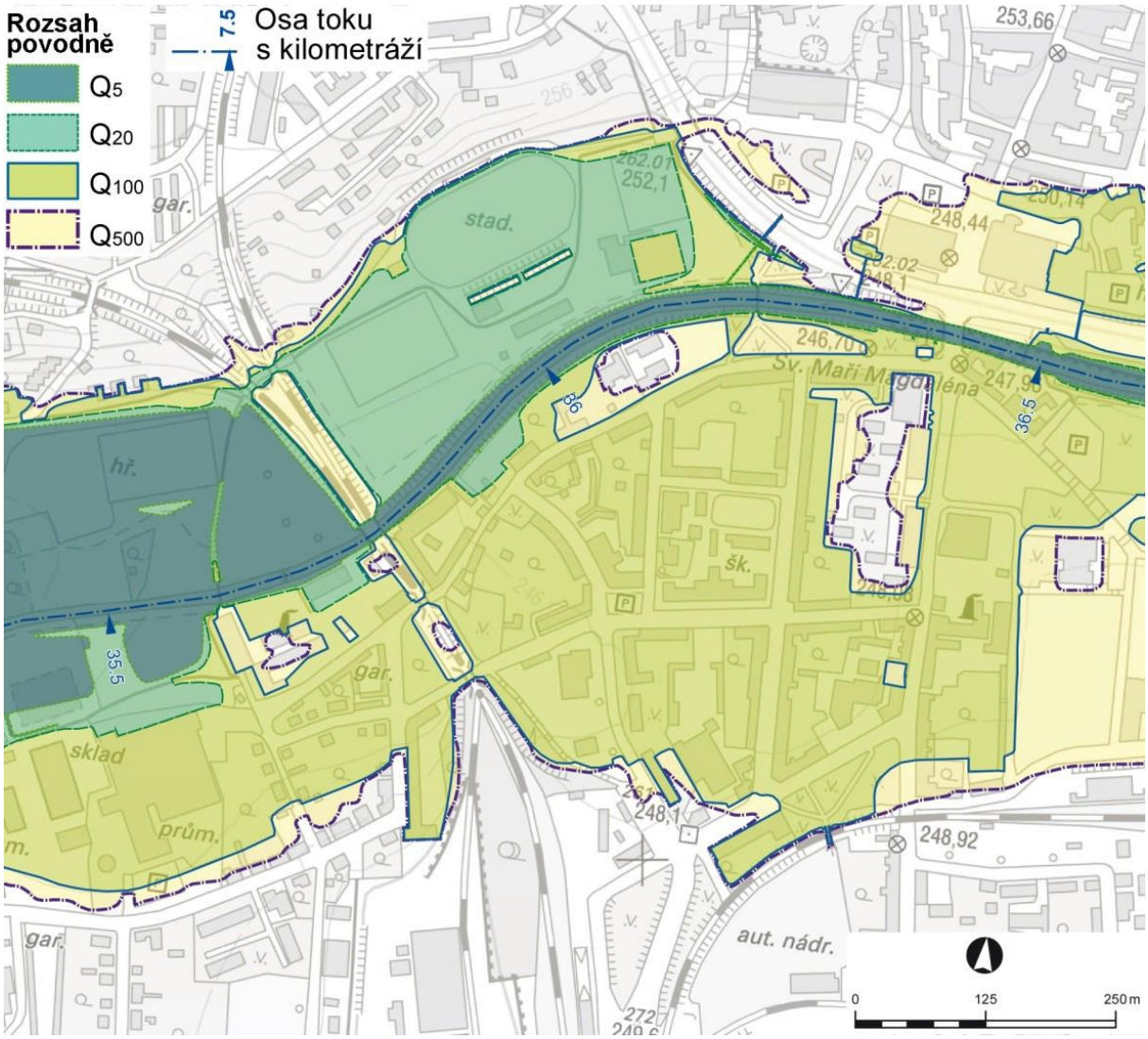

Obrázek 5: Výřez mapy rozsahu povodně s dobou opakování 5, 20, 100 a 500 let (Plán pro zvládání povodňových rizik Dunaje)

Mapy povodňového ohrožení a povodňových rizik

Hodnocení ohrožení a povodňových rizik ve vymezených oblastech bylo provedeno pomocí vyhodnocení informací z map povodňového nebezpečí, zpracovaných pro různé povodňové scénáře. Povodňové ohrožení se stanovuje plošně pro celé zaplavované území bez ohledu na to, jaká aktivita se v něm nachází. Míra ohrožení vychází z hodnot intenzity povodně pro jednotlivé scénáře povodňového nebezpečí.

Členění území podle míry povodňového ohrožení umožňuje posoudit vhodnost stávajícího nebo budoucího funkčního využití ploch a doporučit omezení případných aktivit na plochách v zaplavovaném území s vyšší mírou povodňového ohrožení.

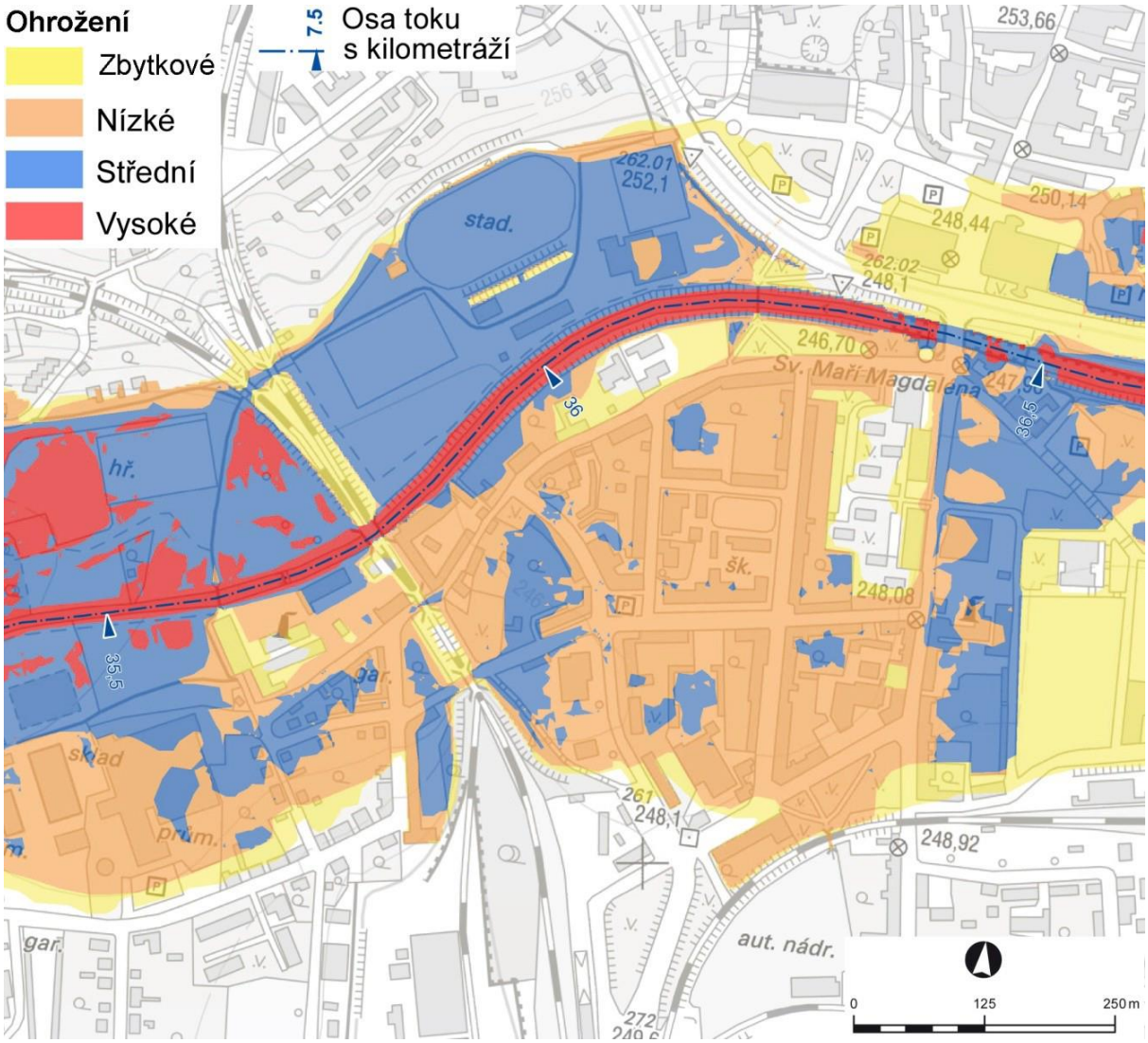

Obrázek 6: Výřez mapy povodňového ohrožení (Plán pro zvládání povodňových rizik Dunaje)

Definice systémů systémů prostorového plánování v ČR

Na základě výše uvedených podkladů byly následně zpracovány plány pro zvládání povodňových a to jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Cílem plánů pro zvládání povodňových rizik je zejména omezení nepříznivých účinků povodní na lidské zdraví, životní prostředí, kulturní dědictví a hospodářskou činnost v těch oblastech, v nichž byla zjištěna jejich významná rizika (oblasti s významným povodňovým rizikem). V oblastech s méně významnými riziky nepříznivých účinků povodní jsou navrhována opatření v plánech povodí dle Rámcové směrnice.

Vzájemná provázanost Rámcové a Povodňové směrnice je zřejmá i z typu navrhovaných opatření. Jedná se například o opatření dle Rámcové směrnice na zlepšení hydromorfologických podmínek, která zároveň slouží ke zvýšení přirozených rozlivů a opatření podporující retenci vody v krajině, zasakování dešťových vod do vod podzemních apod. Koordinace ze strany plánů pro zvládání povodňových rizik spočívá v hledání takových opatření, která nezhorší zejména ekologický stav vod.

5 POZEMKOVÉ ÚPRAVY

Vlastní proces v pozemkových úpravách je upraven zákonem č. 139/2002 Sb. Tento zákon upravuje řízení o pozemkových úpravách a soustavu a působnost pozemkových úřadů.

Pozemkové úpravy jsou jedním z klíčových nástrojů pro rozvoj venkova. Mají nesporný efekt v oblasti udržitelného rozvoje a napomáhají rozvoji podnikání. Při provádění pozemkových úprav dochází k racionálnímu prostorovému uspořádání pozemků všech vlastníků půdy v řešeném území a podle potřeby také k reálnému vytyčení těchto pozemků v terénu. Současně se pomocí pozemkových úprav zajišťují podmínky pro zlepšení životního prostředí, ochranu a zúrodnění půdního fondu, funkční vodní hospodářství a zvýšení ekologické stability krajiny. Cestou pozemkových úprav se též obnovuje katastr nemovitostí.

5.1 FORMY POZEMKOVÝCH ÚPRAV

Jednoduché pozemkové úpravy (JPÚ) – představují řešení zpravidla jen části jednoho katastrálního území respektive pouze v něm vybraného problému, případně jejich prostřednictvím bývá provedena rekonstrukce nebo upřesnění přídělů.

Komplexní pozemkové úpravy (KPÚ) – představují komplexní řešení zpravidla celého katastrálního území (mimo zastavěné území) včetně zpřístupnění pozemků, protierozní ochrany, vodohospodářských opatření a ekologické stability území.

5.2 CÍLE POZEMKOVÝCH ÚPRAV

- obnovení osobního vztahu lidí k zemědělské půdě a krajině
- vytvoření podmínek pro racionální hospodaření na zemědělských pozemcích
- rozvoj trhu s půdou především směrem k zemědělství
- důsledná ochrana zemědělské půdy jako výrobního prostředku
- ochrana kvality vody, zvýšení její retence v krajině a minimalizace povodňových škod

- obnovení struktury krajiny, zvýšení její biodiverzity a celkové ekologické stability
- Výsledkem pozemkových úprav je:
- obnovený digitalizovaný katastr nemovitostí s optimalizovaným uspořádáním půdní držby a jasně definovanými právy k jednotlivým pozemkům
- schválený plán společných zařízení zahrnující opatření sloužící ke zpřístupnění pozemků, k protierozní ochraně, vodohospodářská opatření a opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí
- nezbytný podklad pro územní plánování a veškeré rozvojové programy území

Obrázek 7: Stav půdní držby před a po pozemkové úpravě

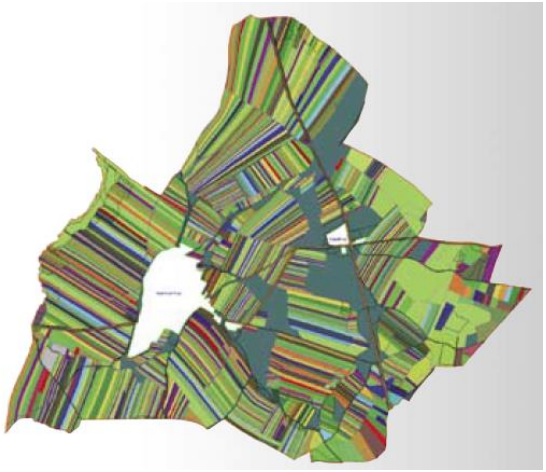

5.3 ETAPY ZPRACOVÁNÍ POZEMKOVÝCH ÚPRAV

Práce na projektu komplexní pozemkové úpravy zpravidla obsahují následující etapy činností. U některých etap je velmi důležitá aktivní účast vlastníka.

1. Vyhodnocení podkladů a analýza současného stavu
2. Úvodní jednání
3. Zaměření zájmového území
4. Zjišťování průběhu hranic na obvodu pozemkových úprav
5. Plán společných zařízení
6. Nároky vlastníků pozemků
7. Návrh nového uspořádání pozemků
8. Závěrečné jednání
9. Nová digitální katastrální mapa
10. Vytyčení nově navržených pozemků

5.4 SITUACE V KRAJI

Podíl PÚ na celkovém množství zpracovaných a realizovaných pozemkových úprav je velký. Je to dáno jak zájmem o zemědělské hospodaření ze strany vlastníků, tak i zájmem obcí a státu na ochraně a tvorbě krajiny.

Dle **Koncepce PÚ na období let 2016–2020** se v kraji soustřeďuje největší množství požadavků na pozemkové úpravy. Je to dáno jak tlakem na uspořádání vlastnických vztahů ve významné zemědělské produkční oblasti, tak i potřebami ochrany půdy a krajiny před větrnou a vodní erozí, které jsou v kraji enormní. Další důležitou skutečností je historicky velmi rozdrobená půdní držba komplikující efektivní hospodaření.

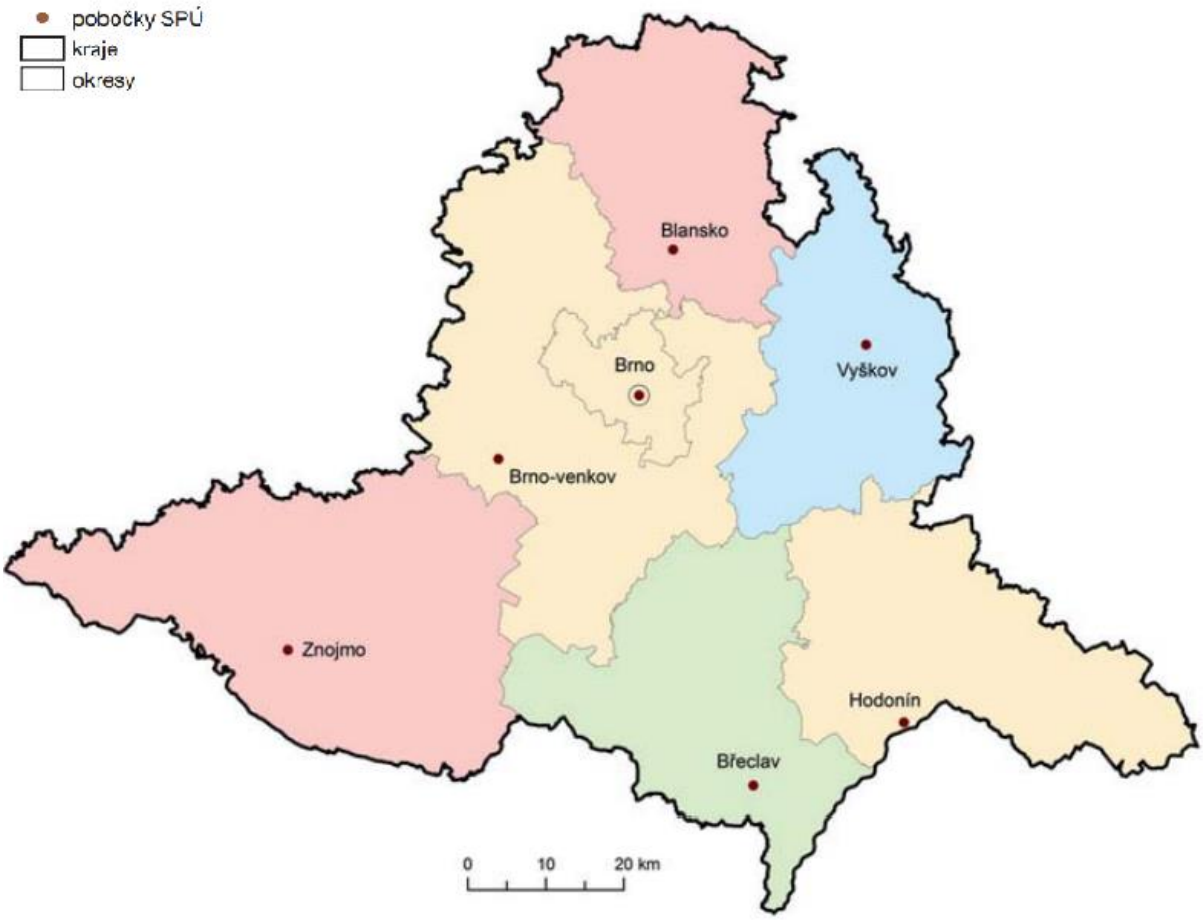

Obrázek 8: Pobočky SPÚ a jejich působnost

Potřeba pozemkových úprav v kraji je dlouhodobě vysoká. Za dobu své existence zvládly pobočky KPÚ nápor požadavků na zpracování návrhů pozemkových úprav a je jisté, že splní svoje úkoly se ctí i v budoucnu.

Priority pozemkových úprav v rámci kraje:

1. Protipovodňová a protierozní opatření
2. Upřesnění vlastních práv a zpřístupnění pozemků
3. Upřesnění a rekonstrukce přídělů a nedokončená scelovací řízení
4. Spolupráce s ŘSD

Prioritní katastrální území plánované k zahájení PÚ: **Ostrov u Macochy, Prostřední Poříčí, Čebín, Čížky, Úsuší, Horní Bojanovice, Moravská Nová Ves, Křepice u Hustopečí, Lužice u Hodonína, Blatnice pod Svatým Antonínkem, Ratíškovice, Luleč, Marefy, Rousínov u Vyškova, Bantice, Dolenice, Dolní Dubňany, Chvalatice, Jazovice, Lančov**.

Obrázek 9: Stav pozemkových úprav v JMK (stav k 1.10.2015)

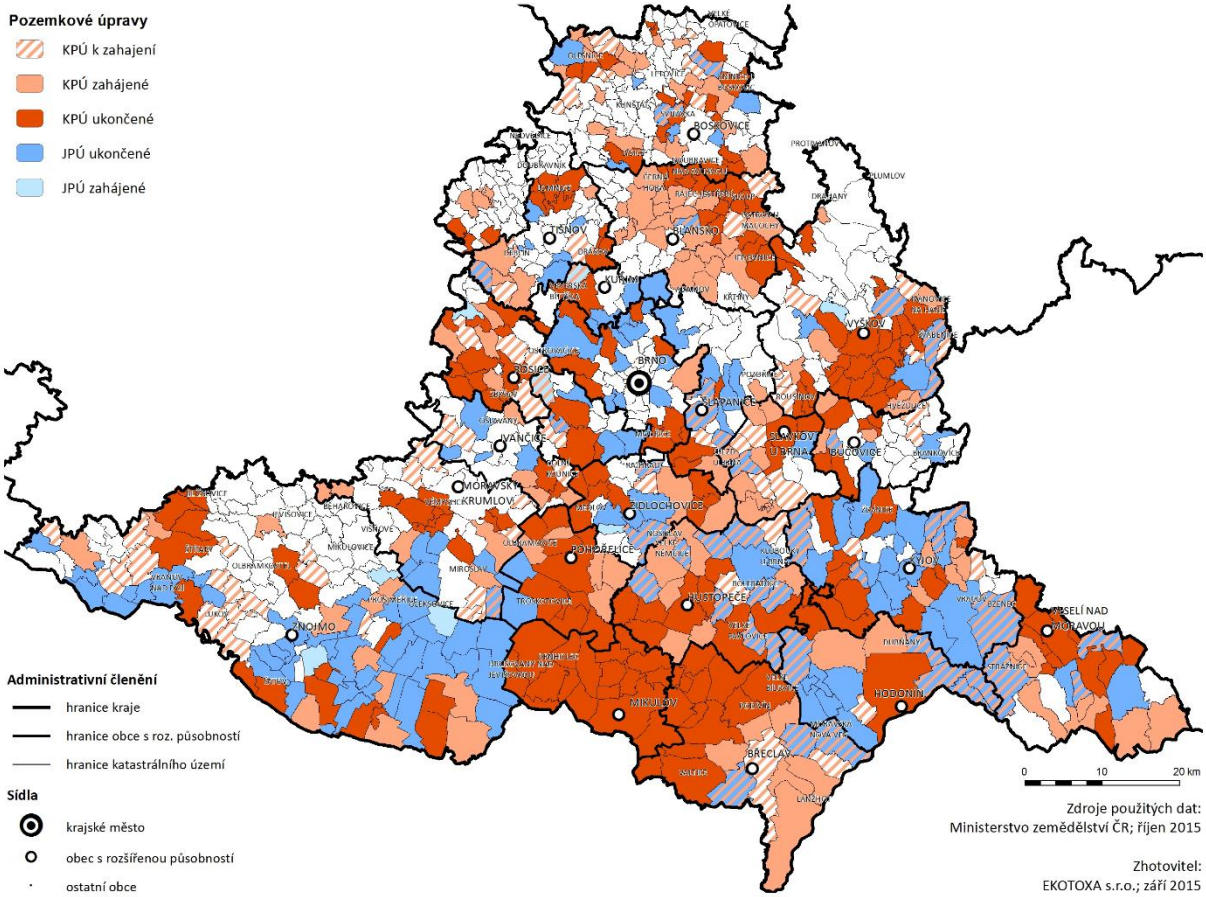

Tabulka 3: Ukončené KPÚ v krajích ČR (stav k 31. 12. 2013)

KRAJ	POČET	VÝMĚRA [HA]
Středočeský	260	109 939
Jihočeský	249	95 938
Karlovarský	65	18 865
Plzeňský	194	71 735
Liberecký	31	11 235
Ústecký	87	41 304
Královéhradecký	124	53 723
Pardubický	116	61 234
Jihomoravský	**214**	**125 598**
Zlínský	64	30 194
Vysočina	135	63 038
Olomoucký	107	51 986
Moravskoslezský	37	28 364
ČESKÁ REPUBLIKA	1 683	763 153

Graf 6: Fáze zpracování KPÚ v JMK (stav k 1.10.2015)

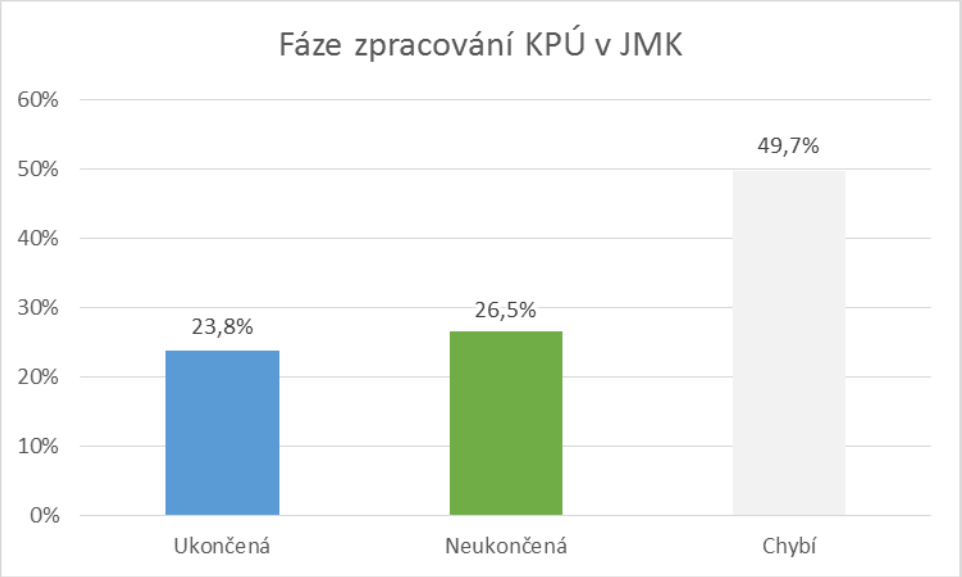

V kraji má téměř ¼ katastrálních území realizovaná KPÚ, další více než ¼ má KPÚ ve fázi rozpracování, polovině k.ú. chybí zcela.

Definice systémů systémů prostorového plánování v ČR

Graf 7: Fáze zpracování KPÚ mezi ORP JMK

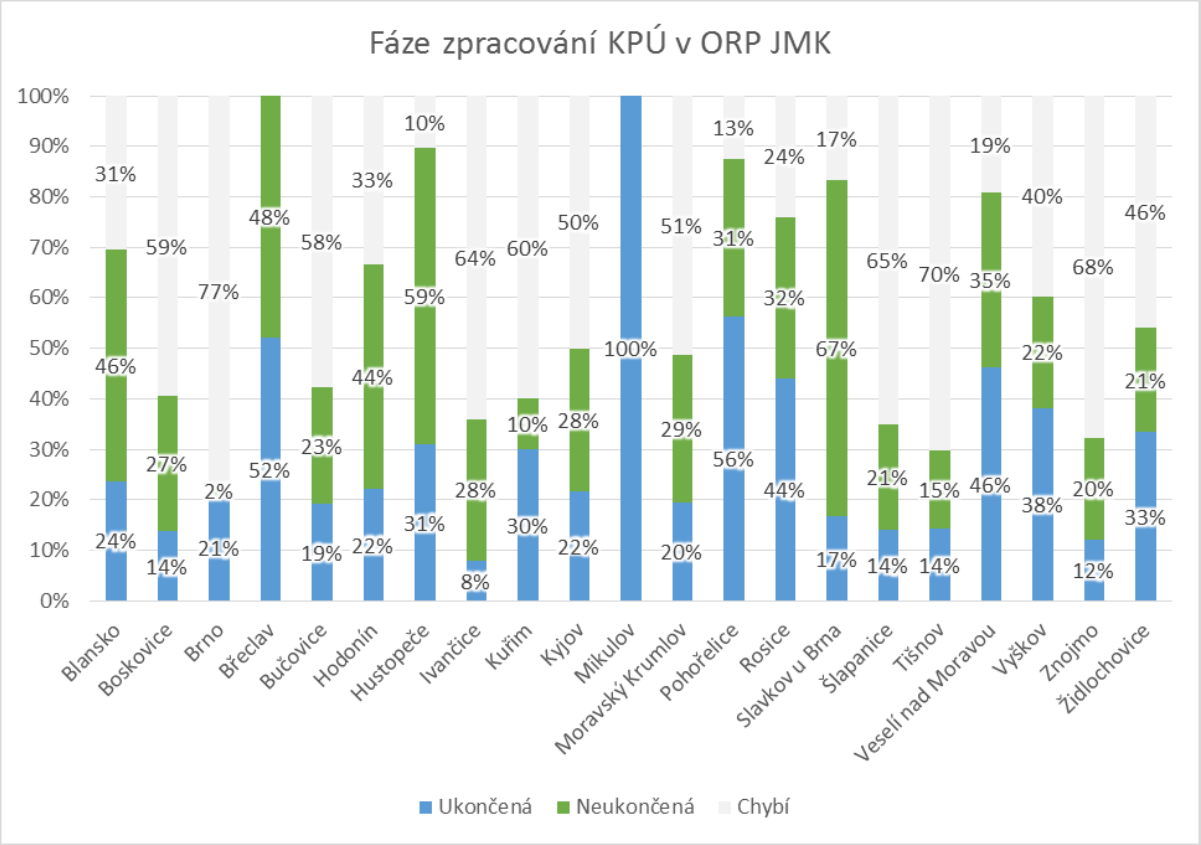

V kraji dominuje ORP Mikulov, který má realizován KPÚ na všech katastrálních územích. Velmi vysoký podíl je v ORP Břeclav, kde je polovina realizovaná a druhá polovina ve fázi zpracování. O podobné situaci můžeme hovořit v ORP Pohořelice, kde je realizováno 56 % k.ú. Mezi nadprůměrně zpracované ORP patří dále Veselí nad Moravou (46 %), Rosice (44 %), Vyškov (38 %). Nejméně KPÚ je realizováno v ORP Ivančice (8 %), Znojmo (12 %) a Boskovice (14 %). Nejprogresivnější nárůst by měl být výhledově v ORP Hustopeče, kde má 59 % k.ú. rozpracovány pozemkové úpravy.

Obrázek 10: KPÚ ve vztahu k druhu územně plánovací dokumentace

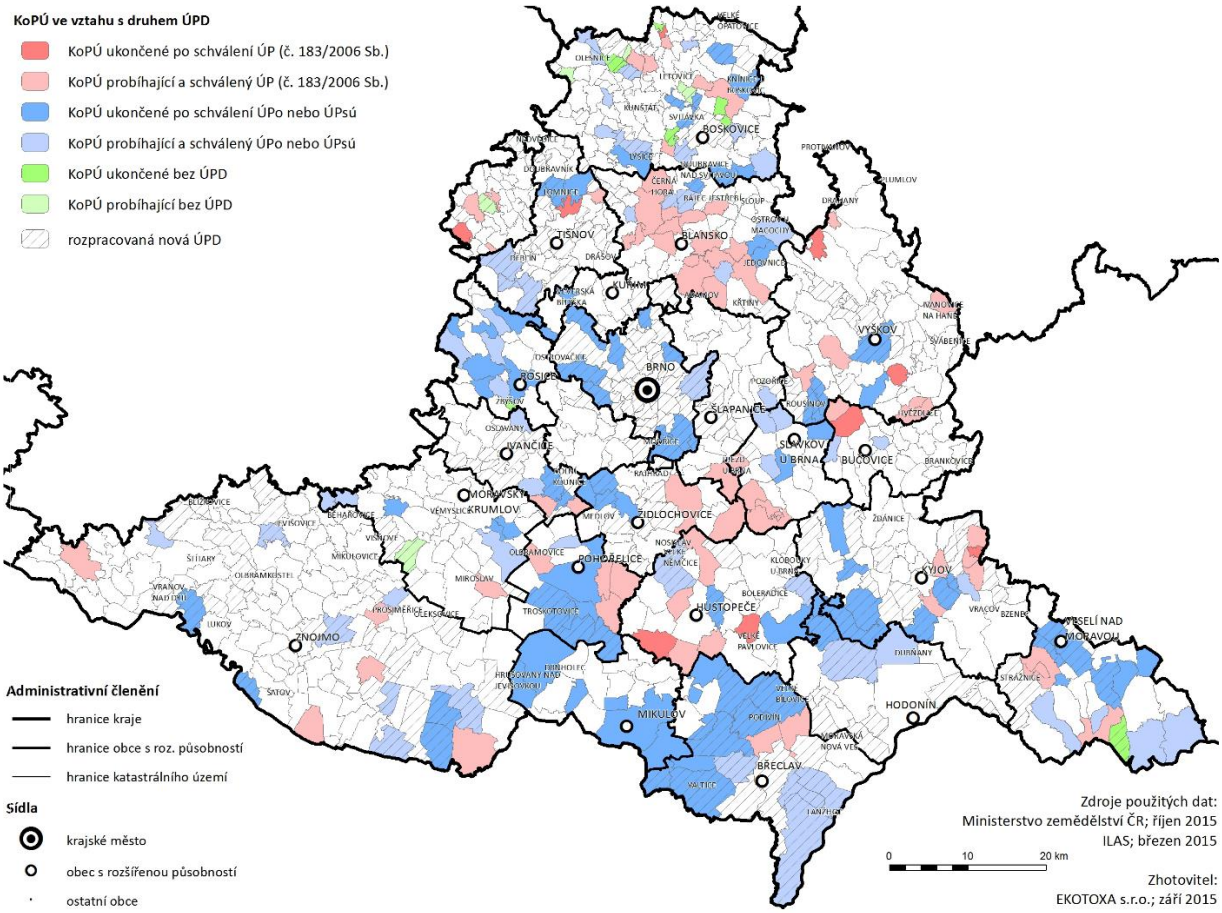

Zdroje:

Státní pozemkový úřad: Nástroj pro udržitelný rozvoj venkovského prostoru 5. doplněné vydání 2014

Státní pozemkový úřad: Koncepce pozemkových úprav na období let 2016-2020

6 UPLATNĚNÍ ADAPTAČNÍCH OPATŘENÍ V PROSTOROVÉM PLÁNOVÁNÍ

Projekt navrhuje vhodná opatření adaptujících krajinu proti přívalovým srážkám a suchu - biotechnická a technická opatření.

Klíčovým nástrojem prostorového plánování, který umožní realizovat navržená opatření, jsou pozemkové úpravy.
Všechna opatření jsou zpracována tak, aby byla využitelným podkladem při zpracování budoucích PSZ v rámci KoPÚ; pro 21 k.ú. jsou vybraná opatření rozpracována podrobněji a je také podrobně zpracovaná soustava plošných i biotechnických opatření na úrovni PSZ.

Je také nezbytné, aby návrhy, vypracované v rámci projektu, byly v souladu s územně plánovací dokumentací. To se týká především území, kde se nezpracovávají KoPÚ.
Jako nejlepší cesta se jeví využití územně analytických podkladů (které jsou právě k tomuto účelu určeny). Z tohoto důvodu byla v rámci projektu zpracována dokumentace, která je určena přímo odborům územního plánování na obcích s rozšířenou působností. Tato dokumentace popisuje jak zjištěná ohrožení v území, tak návrhy pro jejich eliminaci. ÚAP slouží jako podklad pro zadání nových územních plánů nebo jejich změn. V případě, že navržená opatření nejsou v souladu se platným územním plánem, údaje v ÚAP zabezpečí jejich implementaci v rámci změny ÚP.

V jihomoravském kraji je 21 ORP a pro každou z nich byla vypracována samostatná zpráva, která vyhodnocuje území každé konkrétní ORP. Zpráva uvádí nejen zjištěná ohrožení a navržená opatření, ale popisuje i způsob a metody, které byly při řešení použity.

7 ZÁVĚR

S narůstající intenzitou využívání přírodních zdrojů, novými technickými možnostmi, ekonomickými zájmy a s rostoucím tlakem populace se mění funkce území a zvětšuje se dopad člověka na krajinu. Různorodé zájmy na využívání území se často střetávají a kříží. Kompetenční spory mnohdy přerůstají v neřešitelné konflikty a vyúsťují do jednostranně prosazovaných řešení, která mají pro krajinu mnohdy velmi negativní důsledky.
Proto je potřeba při prostorovém plánování v území hledat vyvážená řešení v rámci současně platných a legislativně zakotvených agend a nástrojů.

Jako klíčové agendy prostorového plánování se jeví územní plánování a komplexní pozemkové úpravy.
Územní plánování poskytuje velice silný legislativní rámec pro uplatnění navrhovaných opatření (záměrů) v území. Záměry, které nejsou v souladu s územně plánovací dokumentací (ÚPD), není možné realizovat. Proto je při návrzích adaptačních opatření nutné od samotného počátku sledovat stav ÚPD a současně s návrhy řešit i jejich soulad s ÚPD.
Územní plánování poskytuje nástroje a procesy pro dosažení požadovaných změn v ÚDP obcí. Jde především o územně analytické podklady (ÚAP), které vyhodnocují stav území a slouží jako podklad pro zadání nového územního plánu nebo jeho změny.

Komplexní pozemkové úpravy (KoPÚ) poskytují další úroveň prostorového plánování. Oproti územnímu plánu obce pracují s větší podrobností (odpovídá regulačnímu plánu). Hlavní přínos KoPÚ je však v řešení vlastnických vztahů v území. Vhodnou úpravou vlastnických parcel mohou KoPÚ vytvořit mnohem lepší předpoklady pro realizaci navržených opatření v území. I zde je však nutný soulad návrhů s ÚP obce.

8 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Druh územního plánu v obcích JMK 12

Obrázek 2: Rozdělení území ČR na 3 národní části mezinárodních povodí (Stručný souhrn k návrhům národních plánů povodí) 19

Obrázek 3: Dílčí povodí v ČR a jejich rozdělení do 3 mezinárodních oblastí povodí (Úvod plánu dílčího povodí Dyje) 20

Obrázek 4: Vymezení oblastí s potenciálně významných povodňovým rizikem v ČR 22

Obrázek 5: Výřez mapy rozsahu povodně s dobou opakování 5, 20, 100 a 500 let (Plán pro zvládání povodňových rizik Dunaje) 23

Obrázek 6: Výřez mapy povodňového ohrožení (Plán pro zvládání povodňových rizik Dunaje) 24

Obrázek 7: Stav půdní držby před a po pozemkové úpravě 27

Obrázek 8: Pobočky SPÚ a jejich působnost 30

Obrázek 9: Stav pozemkových úprav v JMK (stav k 1.10.2015) 31

Obrázek 10: KPÚ ve vztahu k druhu územně plánovací dokumentace 34

9 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Druh územního plánu v obcích v krajích ČR 13

Tabulka 2: Plány povodí dle zákona č. 254/2001 Sb. o vodách, v platném znění 16

Tabulka 3: Ukončené KPÚ v krajích ČR (stav k 31. 12. 2013) 32

10 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Nástroje územního plánování 8
Graf 2: Vazby územního plánování 8
Graf 3: Fáze rozpracování ÚP JMK 13
Graf 4: Rok platnosti ÚP v JMK 14
Graf 5: Vazby mezi plány povodí v ČR 17
Graf 6: Fáze zpracování KPÚ v JMK (stav k 1.10.2015) 32
Graf 7: Fáze zpracování KPÚ mezi ORP JMK 33

11 LITERATURA A ZDROJE

- http://up.kr-jihomoravsky.cz/
- http://www.uur.cz
- Jaroslav Burian, Geoinformatika v prostorovém plánování, 2014